

Kontakt

Lennart Karlsson
lennart.karlsson@srf.nu
08-399160

Dnr 48/2025

REMISSVAR

2025-06-23

Till

Arbetsmarknadsdepartementet

a.remissvar@regeringskansliet.se

kopia

per-anders.sunesson@regeringskansliet.se

Remissyttrande över Ökad kvalitet hos Samhall och fler vägar till skyddat arbete, SOU 2025:29, dnr A2025/00388

Synskadades Riksförbund, SRF, är Sveriges främsta företrädare för personer med synnedsättningar i landet. Härmed lämnar vi remissyttrande över betänkandet Ökad kvalitet hos Samhall och fler vägar till skyddat arbete SOU 2025:29.

Sammanfattning

Synskadades Riksförbund anser att de förändringar utredningen föreslår innebär förbättringar jämfört med dagens situation på Samhall. Samtidigt befästs en sårbarhet som står i strid med Funktionsrättskonventionen. Vi ifrågasätter om staten bör driva sådan verksamhet. Mer inkluderande alternativ behöver utvecklas. Det är fullt möjligt om de arbetsmarknadspolitiska stöden reformeras så att fler arbetsgivare både kan och vill anställa personer som idag hänvisas till skyddat arbete. En utveckling av de samordnade arbetsmarknadsinsatserna inom ramen för samordningsförbunden och ökad samverkan med idéburen sektor för att rusta fler med funktionsnedsättning för arbetslivet är exempel på andra inkluderande åtgärder som berörs i utredningen och som borde ägnas mer kraft och uppmärksamhet. Vi uppmanar regeringen att använda utredningens material i dessa delar och lägga kraft på åtgärder för att fler med funktionsnedsättning ska få jobb på den ordinarie arbetsmarknaden.

Synskadades Riksförbund

Box 90277
120 24 Stockholm
org nr: 802007-3436

tel vx: 08-39 90 00
webbplats: www.srf.nu
facebook: synskadadesriksforbund

pg: 4869-4
bg: 573-31 91
pg för gåvor: 90 00 90-2

Situationen på arbetsmarknaden för personer med synnedsättning

Enligt Synskadades Riksförbunds mätningar har endast ca 50 procent av våra medlemmar i yrkesaktiv ålder ett arbete och sysselsättningsgraden har legat på samma låga nivå under lång tid. Störst utmaningar har personer med ytterligare någon funktionsnedsättning, vilket är vanligt bland yngre med synnedsättningar. Graden av synnedsättning påverkar också jobbchanserna, personer som är blinda eller gravt synskadade har det ofta svårare att hävda sig på arbetsmarknaden. Med det sagt vill vi framhålla att det behövs alternativa vägar till arbete och att Samhall ibland kunnat ha den rollen för synskadade. Vår bild är dock att de möjligheterna kraftigt har minskat på senare år. Några av skälen till det beskrivs ganska väl i utredningen. Utbudet av arbetsuppgifter har minskat och har alltmer kommit att bestå av lokalvård och liknande uppdrag hos externa parter. Det fungerar inte för den som har en svårare synnedsättning. Samtidigt har antalet arbetsledande chefer minskats vilket betyder minskade möjligheter till stöd och vägledning för enskilda medarbetare. Den pressade ekonomiska situationen som lett till att merkostnadsersättningen till Samhall urholkas är också en negativ faktor. Sannolikt har det inneburit sämre möjligheter att få bästa möjliga arbetshjälpmedel och annan anpassning av arbetsplatsen för synskadade.

Flera faktorer har med andra ord lett till att Samhall i allt mindre grad utgör ett alternativ för synskadade som inte kunnat få jobb på den ordinarie arbetsmarknaden. Vår bedömning är att de förslag utredningen lägger fram inte kommer att ändra på det.

Analyserna är klargörande men viktiga delar saknas

Det material som presenteras i utredningen klargör flera av de problem som idag finns i Samhalls verksamhet. Målkonflikten i att erbjuda lämpliga och utvecklande arbetsuppgifter för målgruppen och samtidigt leva upp till de ekonomiska kraven som ställs på bolaget är uppenbar. Likaså konsekvenserna av detta i form av de företagsmässiga prioriteringar som har gjorts: bland annat en

snävare inriktning mot arbetsuppgifter som går att sälja in, färre chefer i första linjen och minskad tid till stöd åt enskilda medarbetare. Något som däremot inte beskrivs är de negativa konsekvenserna för arbetsmiljön, vilka anställda vid flera tillfällen vittnat om i media.

En annan och större brist är att dagens verksamhet inte mer uttömmande bedöms i relation till de funktionshinderpolitiska målen i Sverige och till våra åtaganden enligt FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, CRPD. Därmed saknas också en principiell diskussion om huruvida staten ska driva särlösningar för personer med funktionsnedsättning och om det finns alternativ som är mindre segregande. En sådan redogörelse hade behövts eftersom det i hög grad påverkar förslagen om framtida inriktning.

Vi vill i detta sammanhang lyfta fram de vägledande allmänna kommentarer som Den internationella övervakningskommittén för CRPD har publicerat, bland annat rörande rätten till arbete. I sin vägledning underkänner kommittén alla former av segregande verksamheter som ett led att förverkliga rätten till arbete och uppmanar alla konventionsstater att i stället utveckla och främja stöd till offentliga och privata arbetsgivare för att kunna erbjuda fungerande anpassningar i det ordinarie arbetslivet.

[Allmän kommentar nr 8 om rätten till arbete och sysselsättning för personer med funktionsnedsättning - MFD](#)

Förslagen till förändringar löser inte de principiella problemen

I avsnitt 9 Utredningens bedömningar lämnas en rad förslag som syftar till att åtgärda de brister som konstaterats i finansiering och styrning av Samhall och den försämrade kvalitet i verksamheten det lett till. Synskadades Riksförbund anser att förslagen innebär förbättringar i jämförelse med dagens verksamhet. Samtidigt måste konstateras att de sinsemellan motstridiga målen för verksamheten kommer att finnas kvar. För synskadades del bedömer vi att förslagen inte kommer leda till någon påtaglig positiv förändring. Affärsmodellen för Samhall och de

arbetsuppgifter den för med sig passar dåligt särskilt för gravt synskadade, och sannolikt kommer det förhållandet inte att förändras.

Vår huvudkritik rör emellertid det faktum att mer kraft och uppmärksamhet skulle ha behövt läggas på alternativen till skyddat arbete. Tyvärr har utredningen inte haft i uppdrag att analysera Samhalls verksamhet utifrån konventionsåtagandena och bedöma om det är lämpligt att staten bedriver den typ av särlösning som Samhall innebär. Det hade varit önskvärt. Nu finns risk för att en modell lever vidare, som vilar på förlegade föreställningar om personer med funktionsnedsättning.

Lyckligtvis har utredningen vidgad perspektiven och diskuterar även insatser för att öka möjligheterna för fler med funktionsnedsättning att få jobb på den reguljära arbetsmarknaden, bland annat:

- Mer aktiv och effektiv användning av lönebidrag och andra arbetsmarknadsstöd som Arbetsförmedlingen förfogar över.
- Mer personligt och långsiktigt stöd till arbetssökande med funktionsnedsättning
- Utveckling av samordningsförbunden, FINSAM:s verksamhet, för mer samordnade insatser för personer som står långt ifrån arbetsmarknaden.
- Ökad samverkan med den idéburna sektorn för att erbjuda arbetsträning, öka arbetsförmågan och chanserna till reguljärt jobb

Vi anser att denna typ av insatser är betydligt mer adekvata för många med funktionsnedsättning däribland synskadade. Kraften bör läggas på att ge fler möjlighet till jobb på den ordinarie arbetsmarknaden.

Med vänlig hälsning,

SYNSKADADES RIKSFÖRBUND

Niklas Mattsson
Förbundsordförande